

Дисципліна:
**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ
ПОДОРОЖЕЙ»**

**Викладач: д.е.н., доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності, готельно-
ресторанної справи та туризму
Головня Олена Михайлівна**

ТЕМА 4.

ТУРИСТИЧНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

ПЛАН

1. Особовості повітряних перевезень
2. Правове забезпечення взаємодії авіакомпанії та турфірми.
3. Особливості ціноутворення на авіаперельоти туристів.
4. Характеристика діяльності ІАТА та сертифікація посередницьких послуг з продажу авіаквитків.
5. Інфраструктурне забезпечення повітряних перевезень
6. Перевезення пасажирів в умовах карантинних заходів пандемії COVID-19

ЛІТЕРАТУРА

- Абрамов В. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму» («Організація туристських подорожей») (для студентів денної та заочної форм навчання – Туризм). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 123 с.
- Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 364 с.
- Антипенко В. В. Міжнародні повітряні перевезення пасажирів в умовах карантинних заходів пандемії COVID-19 Журнал східноєвропейського права. 2020. № 83. С. 118-121.
- Хохленко В. М. Правові засади захисту прав пасажирів при перевезенні повітряним транспортом / В. М. Хохленко // Dictum factum. - 2020. - № 2. - С. 97-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2020_2_16.

- 1. ОСОБЛИВОСТІ ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Для організації авіаційних подорожей туристичній фірмі необхідно спланувати маршрут та укласти угоди з авіакомпаніями на перевезення туристів.

- Договори з авіакомпаніями бувають трьох видів:
 - ◆ агентська угода;
 - ◆ договір на квоту місць на регулярних авіарейсах;
 - ◆ чартер (оренда літака).

- *Агентська угода з авіакомпанією* – це робота з реалізації авіаквитків, коли туристична фірма отримує можливість самостійно виступати як агентство авіакомпанії з продажу авіаквитків.
- *Агентська угода з авіакомпанією визначає:*
 - хто і на яких умовах забезпечує наявність обладнання для оформлення авіаквитків та їх бланків;
 - питання про підготовку кадрів для обслуговування цього обладнання;
 - обсяги продажу (найчастіше встановлюються індивідуально -за кількістю квитків у місяць або за обсягами продажу);
 - межі можливого продажу (регіональна або за сегментами споживачів);
 - за чиєю ціною продаються авіаквитки – за ціною авіакомпанії або за ціною турагенства (найчастіше за ціною авіакомпанії);
 - ціна та тарифи продажу авіаквитків;
 - умови оплати авіаквитків – попередня або оплата після продажу (для деяких сток-агентів у компаніях устанавлюється попередня оплата за групи туристів);
 - розмір комісійної винагороди за продаж авіаквитків (до 9% від продажного тарифу);
 - термін та регулярність надання звітів авіакомпанії, їх форма та необхідна документація у додатку;
 - розміри банківських гарантій на користь авіакомпанії або Міжнародної Асоціації повітряного транспорту (IATA) (від 20 тис. дол. США);
 - членство в IATA.

○ У випадку укладання договору на квоту місць на регулярних авіарейсах обумовлюють тверду або м'яку квоти, що впливає на умови договору, на спеціальні пільги та знижки. При твердій квоті місць відповідальність за нереалізацію місць покладається на туристичну фірму, незалежно від її причини. Фінансові втрати несе туристична фірма. При твердій квоті вартість авіаквитків значно вища порівняно з

○ м'якою. За м'якої квоти місць встановлюються терміни можливої відмови туристичної фірми від неї або від її частини у зв'язку із нереалізацією туристичних путівок. Терміни передбачають можливість подальшої реалізації цих самих місць авіакомпанією або її іншими агентами.

2. Правове забезпечення взаємодії авіакомпанії та турфірми.

Нормативне регулювання відповідальності авіаперевізників перед пасажирами здійснюється низкою міжнародних міжнародних конвенцій та регламентів, до яких приєдналася й Україна, а саме:

- Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень, прийнята 28 травня 1999 р. (Монреальська Конвенція);
- Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень від 12 жовтня 1929 р., ратифікована Українською РСР прийнята 14 серпня 1959 р. за № 995-181 (Варшавська Конвенція 1929 р.);
- Протокол про поправки до Конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Гаазький Протокол 1955 р.)
- Регламент (ЄС) 261/20042 «Про встановлення загальних правил в області компенсації і сприяння пасажиром в разі відмови в посадці, скасування або тривалій затримці авіарейсу».

Серед відомих засобів повітряних перевезень пасажирів для цілей туризму та перевезення подорожуючих відносять:

- • повітряні кулі та дирижаблі;
- • парашути і дельтаплани;
- • вертольоти;
- • літаки всіх видів призначених для пасажирських перевезень.

- ***Повітряне перевезення*** – перевезення пасажирів, багажу, вантажів або пошти, яке здійснюється повітряним судном на підставі відповідного договору повітряного перевезення. Перевезення може бути міжнародним та внутрішнім.
- ***Міжнародне перевезення*** – перевезення, в якому пункт відправлення і пункт призначення, незалежно від того, була чи ні зупинка в перевезенні або перевантаження, розміщені або на території двох різних країн, або на території однієї країни, якщо узгоджена зупинка передбачена на території іншої країни.
- ***Внутрішнє перевезення*** – транспортування пасажирів і/або багажу на повітряних суднах між пунктами, які розміщені на території України.

3. Інфраструктурне забезпечення повітряних перевезень

- Авіаційні перевезення в світі здійснюють майже 400 авіакомпаній, серед них загальновідомі AA - «American Airlines», DL — «Delta Airlines», AF — «Air France», BA — «British Airways», LH — «Lufthansa»,
- в Україні перевезення пасажирів здійснюється низкою авіакомпаній – «МАУ» (Бориспіль) державно-приватне партнерство, чартерна авіакомпанія Windrose «Роза вітрів» (Бориспіль), український підрозділ угорської авіакомпанії Wiss Air Ukraine (Жуляни), авіакомпанії, що базуються в інших містах України: Дніпроавіа (Дніпропетровськ), Авіалінії Харкова (чартерні рейси із Києва та Харкова, до Туреччини на замовлення Пегас Туристик), переважно внутрішні рейси YanAir (починала із польотів на Чернівці, але наразі залишився єдиний маршрут Київ – Львів із Жулян), дочірня компанія російської компанії «ЮТейер» - «ЮТейер Україна» («Жуляни») здійснює регулярні та чартерні внутрішні перевезення, просуває послуги перевезень гелікоптерами в Україні; Українська авіаційна компанія «Аеростар» (Бориспіль/Жуляни) спеціалізується на організації чартерних та ділових авіа перельотів на літаках бізнес-класу, надає послуги авіа таксі.

Кількість загиблих в різних видах транспорту
на 160 млн. км, осіб

**Рис. 1. Рівень безпеки різних видів транспорту,
що використовуються в туризмі**

Типи літаків для пасажирських перевезень:

- а) в залежності від типу двигунів бувають гвинтові, турбогвинтові турбовентиляторні, турбореактивні;
- б) за місткості, злітно-посадковим характеристикам і дальності польотів:
 - • місцевій авіації для посадки на ґрунтових і снігових ЗПС (злітнопосадкова смуга);
 - • дальньої і наддалекої авіації;
 - • гідролітаки.

Головним критерієм є, насамперед, висока надійність (літаки безаварійно знаходяться в експлуатації до 25 років), вантажопідйомність (до 100 т корисного навантаження), пасажиромісткість (до 560 чол.) і дальність польоту з повним навантаженням без дозаправки паливом до 12 тис. км., що дуже важливо для організації трансокеанських перельотів.

Іншим критерієм є критичність до довжини ЗПС. Створені літаки, здатні злітати з дуже коротких ЗПС або навіть для вертолітного зльоту-посадки, а також гігантські авіалайнери, здатні злітати і здійснювати посадку на ґрунтові ВВП, до останніх належать військово-транспортний літак АН-124 «Руслан», АН-225 «Мрія», на якому було перевезено багаторазовий космічний корабель «Буран».

- Надзвукові пасажирські літаки Конкорд – єдиний в світі надзвуковий пасажирський реактивний Сіперсонік Транспорт (SST) створений англо-французьким консорціумом спеціально для цивільної авіації.
- Швидкість 2,125 км/год, місткість 125-130 пасажирів, 14 липня 1995 р. надзвуковий лайнер «Конкорд» здійснив перший чартерний політ з Лондона в Ленінград, за час 2 години 9 хвилин. СРСР в 1968 р. на цілий рік випередив англо-французький проект «Конкорд». Був створений літак такого ж класу і характеристик ТУ-144, 51 максимальною швидкістю 2, 587 км/год, який був знятий з виробництва в 1973 році через аварію на авіаційному шоу у Франції.

- Аеробус – широкофюзеляжний пасажирський літак, зазвичай двох'ярусний вміщає до 380 чоловік.
- Найкращий варіант А-300.
- ТУ-134, технічні характеристики: довжина 37,5 м, розмах крил 29 м, двигуни Д-30 SRS-11, кількість крісел 74-82, вантажопідйомність 47 т, крейсерська швидкість 850 км / год, висота польоту 11000 м, дальність польоту без дозаправки 2800 км.
- ТУ-154, технічні характеристики: довжина 47,9 м, розмах крил 37,55 м, двигуни НК-8-2U, кількість крісел 160-180, вантажопідйомність 98 т, крейсерська швидкість 850 км/год, висота польоту 11000 м, дальність польоту без дозаправки 4000 км.
- Іл-86, технічні характеристики: довжина 59,54 м, розмах крил 48,06 м, двигуни НК-86, кількість крісел 350, вантажопідйомність 206 т, крейсерська швидкість 900 км/год, висота польоту 11000 м, дальність польоту без дозаправки 5000 км.
- Довгі роки експлуатувався один з найнадійніших літаків Іл-18. В даний час є пасажирські лайнери з гвинтовими і турбореактивними двигунами АН-24 і Як-40, крім багатомісних лайнерів до сих пір експлуатується АН-2.

Чартер

- Під чартером розуміється фрахт повітряного судна з екіпажем для виконання одиничного рейсу чи певної програми польотів поза твердого розкладу.
- Чартерні рейси організуються авіакомпаніями, що виконують регулярні перевезення, але є і авіакомпанії, які спеціалізуються саме на чартерах.
- Чартер зазвичай здійснюється на умовах замовлення та оплати літака в цілому. Ризик пасажирів до розрахункової кількості несе замовник (фрахтувальник). Зазвичай при недоборі пасажирів і ваги багажу, а також на холостих прогонах, авіакомпанія має право перевозити інших пасажирів, пошту або вантаж без будь якої компенсації замовнику чартеру. Чартерне перевезення пасажирів та їх багажу здійснюється строго відповідно до Правил повітряних перевезень.

- Авіакомпанія може переносити або скасовувати рейс за метеоумовами або умовам забезпечення безпеки польотів, зменшити комерційну завантаження в разі несприятливих умов. Якщо того вимагає обстановка і вимоги забезпечення безпеки польотів, може зроблена проміжна посадка, зупинка, зміни маршруту або припинення польоту. Тим не менш, авіакомпанія несе відповідальність за запізнення вильоту і прибуття рейсу в місце призначення.
- При затримці рейсу з вини чартерної авіакомпанії така виробляє обслуговування пасажирів відповідно до Правил міжнародного повітряного перевезення. При затримці вильоту більш ніж на одну годину з вини авіакомпанії замовнику виплачується неустойка в розмірі до 20% (визначається договором чартеру) вартості одного льотної години. Однак, коли затримка рейсу відбувається з вини замовника – то останній несе штрафні санкції, витрати по забезпеченню пасажирів, екіпажу, за простій судна та аеродромні витрати. Замовником чартеру звичайно є турфірма або група фірм.

- Програма чартеру між двома або більше портами, в яких запланована мінімальна за часом стоянка літака в аеропорту прибуття в цілях очікування пасажирів протилежного польоту по тому ж маршруту. Така програма називається «ланцюжок» і використовується у сезон реалізації великих туристських програм.
- Перший чартер летить: (а) туди повний і назад порожній, (б) всі наступні з частотою, адекватної часу перебування тургруп, наприклад, тижня, з повним завантаженням туди і назад, (в) останній туди порожній, назад повний. Таким чином, виходить один проліт туди і назад без завантаження. Це чистий збиток, який уникнути неможливо, і він розподіляється між усіма чартерними рейсами програм.

Салон багатомісного літака ділиться на відсіки відповідно до класу обслуговування.

- Для бронювання продажу авіаквитка агенту необхідно мати наступну інформацію:
 - • номер рейсу;
 - • клас перельоту (обслуговування);
 - • дату відправлення;
 - • дату повернення (якщо передбачено тарифом);
 - • місце (аеропорт) відправлення;
 - • необхідна кількість місць;
 - • прізвища, ініціали паспортів та номери паспортів (для міжнародних рейсів);
 - • телефони робочий і домашній (мобільний) для оперативного контакту;
 - • ім'я агента або найменування турагенства, що займається формуванням маршруту;
 - • необхідність трансферу чи інших послуг наземних служб (замовлення прокатної автомашини, подальшого перевезення і т.д.);
 - • наявність умов для знижок.
-

3. Міжнародні повітряні
перевезення пасажирів в
умовах карантинних заходів
пандемії COVID-19

- За даними Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), з березня 2020 року, коли пандемія стала глобальною, ринок міжнародних перельотів скоротився на 85%. У той час, як Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА) зазначає, що закриті кордони та запроваджені у різних країнах карантинних обмежень вплинули на роботу 98% пасажирських авіарейсів по усьому світу. Якщо на початку весни ІАТА прогнозувала падіння ринку авіаперевезень до кінця 2020 року на 38%, то у квітні прогноз погіршився до 48%. Очікувані збитки вже оцінювались у колосальні 314 млрд доларів.

- Вагоме значення авіації полягає в тому що вона є найефективнішим (найшвидшим), а відтак пріоритетним видом транспорту при перевезеннях на великі відстані. Варто зазначити, що майже половина повітряних перевезень, що здійснюються Україною, мають міжнародний характер.

- За прогнозами спеціалізованої установи Організації Об'єднаних Націй число іноземних туристів в 2020 році скоротиться на 20-30% в порівнянні з показниками 2019 року. Доходи від туристичної діяльності в світі за підрахунками за минулий рік становили \$ 1,5 млрд., а в результаті зменшення кількості туристів дохід від міжнародного туризму може знизитися на \$ 300-450 млрд.
- Тому ООН констатує той факт, що діюча пандемія вплине на показники росту світового туризму за п'ять або сім років.
- Для порівняння організація зазначає, що показник числа міжнародних турпоїздок під час фінансової кризи 2009 року скоротився на 4%, а під час спалаху атипової пневмонії в 2003 році - всього на 0,4%

- Перевезення вважається рентабельним тільки при завантаженні салону на 72-75 відсотків. Відповідно до п.9 Регламенту ЄС 261/2004 пасажери, авіарейс яких скасовано, повинні мати можливість отримати назад вартість свого квитка і можливість пересадки на інший маршрут на задовільних умовах; а також отримувати адекватну турботу під час очікування подальшого авіарейсу.

- Варто звернути увагу, що у кожної авіакомпанії свої правила відшкодування вартості придбаних квитків, але в цілому процедури у більшості схожі.
- Пасажир повинен оформити заявку на відшкодування вартості перевезення, і, згідно законодавства України, на розгляд заявки від пасажирів на відшкодування коштів за квиток у авіакомпанії є 90 днів.
- Авіакомпанії пропонують на вибір декілька видів компенсацій: перенесення дати перельоту, але протягом року після невиконаного рейсу; 120% промокоду з ним можна змінити і дату і напрямок перельоту; повернення коштів за невикористані квитки згідно з тарифом.

- Юридичний факт введення карантину віднесений до форс-мажорних обставин законом про запобігання виникненню та поширенню корона вірусної хвороби. Авіаперевізник не зобов'язаний виплачувати передбачену Монреальською конвенцією компенсацію, якщо він може надати підтвердження того, що причиною скасування рейсу була дія надзвичайних обставин.

- ІАТА провела дослідження, результати яких констатують, що рівень поширення інфекції на борту літака дуже низький. При відстеженні контактів одного хворого серед пасажирів, що слідували рейсам з Китаю до Канади не визначили жодного інфікованого, як і серед дванадцяти заражених пасажирів рейсу з Китаю в США.
- Також експерти ІАТА вважають, що сучасні повітряні лайнери тільки своїми технічними пристроями сприяють антивірусній безпеці: це розташовані один за одним крісла, а також їх спинки, які не дозволяють спілкуватися пасажирам лицем до лица, що і є вірусним бар'єром, а пристрій «Потік повітря салону від стелі до підлоги» сприяє зниженню передачі вірусу уздовж салону, спускаючи до підлоги всі мікрочастинки

